

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetni helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 433dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egybeült pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik 's pontosan közöltetik.

April 1jétől július 1jeig számított évnegyedre postauton vagy szorgalom- és gyorskocsin is 3 fr. 20 krjával, a april 1jétől december fogylaig számlált $\frac{3}{4}$ évre pedig 9 p. for. elfogad előfizetést a' Jelenkor és Társ. szerk.

FOGLALAI: Magyar-és Erdélyország (kinevezések 's előléptetések; felszólítás nemzetiségünk ügyében; két korszerű kérdés 's jutalomtétel; Országgy. közlemény; kiegészítések a' frdi 134d. üléshez a' városi munkálat ügyében; a' 138 's 139d. frdi ülés részletei a' büntető törvénykönyv névszerint a' mintabörtön, magány-és hallgató rendszer 's büntetési scala tárgyában egy új b. czáfoló beszéde a' RRd. ez ügy iránti második üzenetjökre; 182d. ker. ülésb. a' bányászati munkálat elfogadott; 183d. ker. ülés a' városrendezési ügyben a' frdi észrevételek vizsgálatában a' 65d. §ig jutott; a' 185d. ker. ülés tovább szintazon tárgyban a' 89 §ig; melyben 31 megye 16 ellen a' zsidók polgár-képességét a' frdi módosítás szerint a' zsidóügynek exprofesso felvételéig halasztotta, miért is ez es. indítványa szerint a' petit onalis választmányra bízott, szintekkor második szavazás tárgya lett a' polg. qualificatio, melyben 32 megye 16 ellen a' frdi módosítást el nem fogadta; 186d. ker. ülés szintazon tárgyban a' frdi módosításokat a' 143 §ig haladta meg; a' 105 's 103 §-ak frdi általi kihagyása vizshangra nem talált; budapesti napló; városi 's irodalmi ujdonságok; színházi krónika; a' vukovár-fiumei vasutonal; iparegyesület; Kisfaludy-társaság; pestmegyei jutatisás a' vegy. házassági másod k. leiratra nézve; Kecskemét utiszek-tartástól fölmentve; a' természettudom. társulat állása.)

Spanyolország (javítások a' kormányrendszerben; a' sajtó ismétli megszorítottása 's tel.)

Anglia (Albert hg visszaérkezése; O'Connell Corkban.)

Franciaország (Joinville 's Montpensier hgek; követkamrai ülések.)

Ertesítő.

Magyarország és Erdély

Őcs. 's ap. k. fels. a' munkácsi görög kath. káptalanál Csurgovics János éneklő kanonokot nagy-prépostá, Csopely Tivadart olvasó-Zombory Jánost éneklő-, Popovics Jánost órkanonokká, Ladisinszky Sándort pedig tanító kanonokká; továbbá Becker János esztergami kanonokot komáromi főesperessé, 's Jekelfalussy Vincze pozsonyi kanonokot esztergami kanonokká, a' ezazmai káptalanál megürlt tisztebeli kanonokságokra pedig Martinechevics Ignác nedeliczai 's Suvich Adam kapronczai plebánusokat kinevezni, végre Taly László 's Szálé János udv. kancellariai fogalmazó gyakorlatokat ugyanez kormányseknél tisztebeli fogalmazókká; Eder Károly kincstári titkárt kincstári tanácsnokká kinevezni, 's Fülöp József ügyész 's aligazgató tanácsosi czimrel felruházni; ugy szinte Dobran János ügyvédet a' m. kir. udv. kancelláriához számfelveti udvari agenssé kinevezni méjtóztatott. E' fölöt:

Őcs. 's ap. kir. Fels. Detrich Ignác hradeki 's lykavai kamrai ügyész érdeme szerint nyugalmazni, 's a' zágrábi kir. akademiában mathesis-tanítóvá Petter Kajetan szép műv. 's bölcsészeti tanárt kinevezni k. mélt.

A' nm. m. k. udv. kincstár Takács Ferencz pestkerületi felügyelői gyakorlatokot es zók i sómázslóvá nevezé; a' körösmezői 30czadiellenőrséget pedig Baternay József leordinai harminczadi ellenőrre ruházta. Luhyban a' kamrai alerdőségek megürlt. Továbbá:

Király József győri sóárnok pesti sóárnokká; Wilkollszky Antal gyakorlatok pedig magurkafizszakványmentérré alkalmaztatott. Az alsó magyarországi bányatanácsnoki 's főbánya-intézői hivatalra Landerer Ferdinand felsőbiberstollni bányaintéző; továbbá az als. magyarországi bányatanácsnoki 's főbányaintézői hivatalra dr. Fuchs Vilmos agordoi bányaintéző; végre az aranyidkai érczevgyítői (amalgamationalis) ellenalkárságra Gaal János szomolnoki k. első hutaalkár alkalmaztaték.

Felszólítás. Mennyire buzgóknak nemzetünk némelly jelesbei, sőt újabb törvényink is idegen ajku honfitársink magyarosítottásán 's nyelvünknek hazánkban (terjesztésén), sokkal ismereteseb, hogysen azt itt bővebben érinteni lenne szükséges. Ez olly szép, 's nemzetiségünkre nézve olly hasznos törekvés, mely ha sikerülend, lehetetlen a' legszebb jövedőt hazánkra nézve nem reményleni. Azonban nem cselekszünk é következtlenül, midőn itthon némelly, talán nyakas 's bennünket gyűlölő idegen ajkuakat magunkhoz 's nyelvünkbeni egybeolvadásra akarunk édesgetni, akkor másutt, mind vérrre, mind nyelvre velünk egy majd hatvan ezerből álló öszszegzet vesélyben látunk forgani, hogy szépe magyar nyelvét 's magyar nemzeti jellemét, melyeket több száz adótaránk nézve, idegen földön, idegen kormány 's nemzetek között a' jelen korig fentartott, most épen a' magyarság piruló hajjala korszakában veszítse el. Ezen környüállásban halljuk lenni moldvai magyar rokoninkat, kik idegen nyelvű (oláh) kormány alatt 's szinte idegen nyelvű sokkal számoss 's a' kormánytul is pártolt nép között lakván, azon vesélyben vannak: hogy nemcsak ősi vallásukon, hanem ezzel magyar nyelvükön is lassanként kiadjanak. Siettetni ezen bajt a' felebb adott okon kívül még leginkább az is, hogy semmi, vagy csak igen kevés szellemi 's vallási oktatásban részesülhetnek; mivel nagyobbreszint idegen olasz ajku papjaik vannak, kik a' helyett hogy magyar hiveiknek nyelveteket megtanulni, 's így lelkipásztori hivataljoknak eleget tenni buzgóknának, inkább annak

gyakorlását még az isteni szolgálatban is minden módon elnyomni 's hátráltatni ügyekeznek. Ezek igazsága mind Gegő Eleknek, mind pedig más többnek hiteles tudósításiból kiviláglik. E' bajon talán ugy lehetne segíteni, ha az említett olasz papok hivatalaikból elmozdítatnának, 's helyettök magyarok, akár egy Moldvában felállítatandó intézetből, akár Magyarorsz. bul vagy a' szomszód Erdélyből rendeltenének; 's ha továbbá legalább a' számos magyar nyelvű 's lakosu helységekben iskolák magyar tanítókkal 's a' növendékek magyar iskolai könyvekkel látatnának el. Ezeket kieszközleni a' legnemzetibb 's egyszersmind legkeresztyénibb feladat lenne. De mimódon lehetne ezt véghez vinni? — az itt a' kérdés. Gondolatom szerint ugy, ha hazánkban egy társulat alakulna, mely kegyes kormányunktól alakulhatására nemcsak engedelmet, hanem egyszersmind moldvabani foganatos működhetésre pártoltatást 's közbenjárást is nyerne; továbbá ezen társulat tagjainak évenként néhány forintot kellene áldoznunk, 's a' bejött öszszeg moldvai rokonink templomai, pap- 's iskolaházai, 's tanítóik elősegítésére 's egyéb szükségesre fordítatnék. E' társulatnak Pesten, mint hazánk közép-pontján, kellene alakulni, a' mire Pesten lakó melegebb keblű, 's nemzetiségünk kedvelő hazánkfiait ezennel bátor vagyok felszólítani! — Azon esetre, ha illy társulat öszszeálland, előleg a' főlebb kitett czélra negyven ezüst forintot ajánlok, igérvén egyszersmind, hogy tovább is, míg élek, 's munkálkodásunk szükséges levend, tehetségekhez képest, az adakozásban szives részvevő társ leszek. — os, Baranyában.

Két korszerű kérdés, 's jutalomtétel. Mivel a' történetekből 's diplomatikából tudjuk: hogy a' töröknek hazánkban történt kiűzetése után többen nemcsak egyes pusztákat 's falukat, hanem egész, mostan virágzó 's sok ezret jövedelmező jószágokat magokhoz huztak: 1s0 kérdés: a' világiak, v. az egyháziak birják é világosabb, 's bizonyosb földi jószágokat?

Mivel továbbá tudjuk, hogy hazánk tágosb földbirtokosi között számosan találatnak, kik alig töltenek egykét hónapot v. évet itthon öseiktül igen kedvelt váraikban vagy jószágaikban, hanem terjedelmes javaikból pénzöket öszszekaparván csakhamar kifutnak, 's teteemes jövedelmöket 's talán azoknál többet is külföldön fecsérlenek el; holott az egyházi javak jövedelmei mind itthon, ezen szegény pennetlen magyar hazában maradnak, 's így az egyházi javak, annak még a' legrosszabb kezelteés mellett is hasznára vannak; bizonyos levén továbbá még az is: hogy majd minden intézetink 's alapítványink vagy egyedül, vagy nagy részint az egyházi rend bőkezűségének köszönhetik mind eredetüket, mind fenállásukat, támad a'

2dik kérdés: A' világi, vagy az egyházi javak kamatoznak é többet a' hazának? —

En legalább mindenkor az egyházi javak fenmaradása mellett vagyok, jöllehet sem püspöki, sem egyéb egyházi, bármikép nevezendő javakkal 's jövedelmekkel nem bírok, de miután egynemes megye nagylelkű RRdei, hogy a' falusi iskolák jobb karba helyeztesse nek, a' kath. papi javak elkoboztatását országszerte, szinte nagylelkűleg, indítványozák 's a' közönségesen ohajtott felvilágosítás igen szép 's igen nagy munkájából hazánk minden egyéb rendeknek befolyását mintegy kizárni akarja, bátorodom az indítványozó m. tudósait nemcsak a' felebb kitett két kérdés bővebb megfajtésére felszólítani, hanem egyuttal még azon jótételek előszámlálására is, melyeket, ezen ns megyének világi karai 's Rdei, azoknak nyilt 's igen tágas mezejében korunkig tettek. Alulirt megmutatja: hogy egy kath. egyházi megyének püspökei legfőlebb egy század alatt több jót tettek a' hazával, 's boldogságának előmozdítására többet áldoztak, mint némelly megyének minden világi Rendjei Árpádtul fogva korunkig. Ha találkozik a' fentebb indítványozók közül, ki e' állításomat eldönti, legnagyobb kincsemet neki ajánlom, t. i. négy régi magy. aranyomat: az első Zsigmondtól, a' második Alberttül, a' harmadik Wladislawtul; a' negyedik Corvin Mátyástól, a' gyűrűt orrában tartó hollóval. — os, Baranyában.

Országgyűlési közlemény.

A' frdi 134d. ülésnek csak rövid vázlatban adhattó részleteit következőkkel egészítjük ki: A' tanácskozást egy gr. nyitá megindítványával, mely a' többség által

elfogadott; előadásának veleje imez: A' városok alkotványos t. hozói joga felett kérdés nem lehet, azt kétségbe nem vonhatja senki hazánkban, hol a' városok a' 4dik rendet képezik. Nem is fogok ereszkedni ezen historiai jog alapja fejtegetésibe; mert habár igen gyéren élveztek is ezen jogot utolsó időkben 's habár majd illusióvá esőkkent az le, azon jog historiai alapját még sem tagadhatja senki. A' kérdés hát csak az arány körül foroghat, mely szerint a' városok ezután ezen jogot gyakorolni fogják. E' részben én azon arányt, melyet a' t. RR. javaslanak, elfogadom, 's tiszta szivemből ohajtom, hogy ezen véleményem a' m. főrendi táblánál többséget nyerjen, mert ez által a' méltányosság 's igazságnak teszünk eleget, hazánk alkotványát pedig egy erőteljes támaszzal gazdagítjuk. Lejártak azon idők, hol a' nemesi rend ellenséges indulattal 's gyanakvó szemmel nézett a' városokra, melyekben most az iparnak, műveltségnek 's hazánk kifejlődésének egy k leghathatosb tényezőjét szemléli; lejártak azon idők is, hol az aristokratia elszigetelt állása 's kiváltságában helyezte dicsőségét, erejét. Nemcsak a' méltányosság, hanem az aristokratia önérdéke kívánja e' 19dik században, hogy a' 4dik rend, mely nagy részt nemnemes polgártársinkból áll, a' politikai jogok gyakorlatába helyettesse, melyek nélkülözéseőt hanemis a' hazától, de bizonyon az alkotványtól 's magától az aristokratiától elidegenítette; méltányosság kívánja kimondani azt, hogy a' 4dik rendet a' szerint, a' mint műveltsége, intelligentiája, jelentősége napról napra növekszik, gyámság a' lól kiszabadítsuk, 's hogy a' 4dik rend önérdékét tulajdon küldöttei által országgyűlésen közvetlen képviselhesse; de ezenkívül a' monarchiát 's aristokratiát semmi által nem biztosítjuk inkább, mint ha az aristokratia érdekével a' 4dik rend érdekét egyesítvén 's öszszeolvastván, az aristokratiának a' 4dik rendnél sympathia eszközöltetik, nem pedig az által, ha az aristokratia minden más osztályt tulajdon érdekei képviseléséből kizár. Azoknak pedig, kik ez által aristokratiai életünket veszélyeztetve találják, 's kik a' demokratiai elemek tulnyomóságától tartanak, megnyugtására meg kell jegyeznom, hogy én egy olly demokratiától, melynek politikai joga elégséges vagyoniqualificatiókon alapszik, melynek a' közsend 's bátorság fenntartása ugy fekszik szivén mint nekünk, mely demokratia hazánk anyagi 's szellemi előmenetelét, kifejlődését, i parát 's szorgalmát előmozdítja, illy demokratiától én nem tartok. Egy illy demokratia a' hazát 's alkotványos életet veszályl nem fenyegeti; sőt szükséges, hogy egy olly demokratiára, egy illy vagyoni középrendre támaszkodjunk azon számos democraticus elem ellen, mely a' megyékben tulnyomó hatalmat gyakorol, mely hazánk kifejlődését 's valódi haladását akár valóságos korbácsolás akár makacs ellenszegülés által gátolja, a' közrend 's közbátorság biztosítására nézve pedig semmi garantia nem nyújt. Ezen tekintetből indultak alkalmasint a' t. RR., midőn méltányolva a' kir. városok historiai jogát, méltányolva kifejlődésüket: a' városok országgy. szavazata számát talán nagyobb mértékben állapították meg mint azt a' városok népessége, vagyona 's az általok viselt közterhek mennyisége jelenleg igényleni látszik; ugyanezen szempontból indulok ki én is, 's mint előbb kijelentém, a' t. RR. által ajánlott arányt részemről elfogadom. De midőn a' t. RR. in thesi tökéletesen kezefogok, az alkalmazásra nézve némi észrevételeim vannak. Ugyanis 1) a' t. RR. a' megyei szavazatot kettőztették; én pedig ezen rendelkezést szükségletlennek tartom; mert szintugy megállhat azon arány, melyben a' t. RR. a' városok szavazatát megállapítani akarják, ha 32 voks helyett a' városoknak 16 tulajdonittatik; azon rendelkezés pedig, mely szerint a' megyék szavazatai kettőztetnek, az országgyűlés elrendezésébe mélyen vág; 's azt vélem: lehetetlen volna, legalább méltányosság elve szerint, ha a' megyék szavazatai kettőztetnének, egyszersmind a' káptalanokról 's kerületekről 's másokról is nem rendelkezni, hogy azon arány helyreálltassék; nem találom egyáltalában rendben, hogy e' t. cikkben, hol egyedül a' városok elrendezéséről 's szavazati jogáról rendelkezünk, egyszersmind per tangentem a' megyék szavazatát megkettőztessük 's részben változtatást tegyünk 's így előrebocsátván, hogy szükségletlennek tartom a' szavazatok megkettőztetését, mint a' t. RR. kívánják, 's megtartván azon arányt, melyből a' t. RR. indulnak, mi-

dön én azon 16 voksot megállapítani kívánom, ennek természetes következtetése az, hogy azon felosztás, melyet a t. RR. készítének, vélekedésem szerint legalább többé meg nem állhat. Ennélfogva bátorodom a m. FÖRket felszólítani, hogy egy olly kulcs - kidolgozásra nézve, akár a m. főrendi tábla köréből e g y választmány küldessék, akár a t. RR. szólíttassanak fel, hogy azon mennyiséghez, melyet bátor valék ajánlani, módosítsák a jelen kulcsot, fentartván mindazáltal a tanácskozás további stadiumában azon felosztásra nézve némi észrevételeimet. Hanem ezenkívül 3) figyelmeztetnem kell a m. FÖRrendeket még egy körülményre. Habár igen sürgető körülmények kívánják is, hogy a városok szavazatairól rendelkezünk, kétséget nem szenved, hogy ez is az országgyűlés coordinatiojának e g y i k lényeges kérdését praecoccupálja; de fels. urunk a k. kir. előadásokban arra szólította fel az ország RReit, hogy addig is, míg az országgyűlés coordináltatik, rendezzük a városokat el, ezen utmutatást követve, kívánatosnak tartom, hogy egy külön szakaszban jelentessék ki, miszerint a t. RR. tervezzenek egy új szakaszt, melyben jelentnék ki, hogy a városok szavazatáról történt rendelkezés addig, míg az országgyűlés coordináltatik, fogideiglenesnek tekintetik. Abban öszpontosítom tehát véleményemet: 1) hogy in thesi elfogadom az arányt; 2) szükségtelennek tartom a megyék szavazatát kettőzteni, 's nem találok helyén ezen munkálalban a 32 voksot, mert ugyanezen arány megállhat a 16 szavazat mellett is; 's ennélfogva új kulcskidolgozásról gondoskodjanak a m. FÖRR. akár egy választmány kiküldés, akár a t. RR. felszólíttatása következtében. Végre hogy egy külön §ban mondassék ki, miszerint ezen provisio a városi szavazatokra, míg az országgyűlés coordináltatik, csak ideiglenesnek tekintetik. Egészen ellenkező értelemben nyilatkozott egy m. báró: Midőn ugymond, a t. RR. a kir. városok országgy. aránylagos szavazatát ezen VIII. részben elhatározták, ezt azon elrendezéstől föltételezték, melyet a 6 első §ban előadtak. Ezen elrendezés miután maga lényegében a m. FÖRR. által megváltoztatott, ezen szavazati arány nem állhat meg. Bátor leszek azon változtatásokat rövid vázlatban elősorolni: a t. RR. ezen név alatt: „városok polgárok összegét” értvén, a városi lakosok közül azokat, kik fekvő birtok tulajdonosai, kik keresetmódjok által független állásukat fen tudják tartani, kiknek önjelölte a rend-fentartástól föltételeztetik, polgárokka akarták tenni, hogy így ezek összes nagy száma az egész várost képviselhesse méltólag. A m. FÖRR. olly annyira felcsigázták a polg. qualificatiót, hogy az illy qualificatióval bírók összege repraesentálhat egy vagyonos castát, de nem ám az egész várost. A t. RR. ezen polgárokat azon joggal kívánták felruházni, hogy közvetlen válasszák az országgy. követeket, a m. FÖRR. ezen választást kizárolag a választott polgárokra akarják bizni, tehát még azon egész polgárságra sem, melly aránylag csekély, 's a nagy qualificatio által leolvadt száma által összesen sem képviselheti valóban a várost, hanem ennek csak egy részét. Ezen csekély szám által megbízott követeket hogyan lehessen már úgy tekinteni, mint a város képviselőit? A t. RR. a város beligazgatását képviselőkre 's a szabad választás útján alakítandó tisztviselői karra bizták; a m. FÖRR. a képviselőkre vagy megbízottak hatáskörét megszorítván, a tisztviselőkre bizták ezt, olly tisztviselőkre, kiket, korlátlan kijelölési jogot adván a felügyelőnek, egyedül a közbizodalom választottinak tekinteni többé nem lehet. A t. RR. a kir. díj-megváltást köteleességökül tevén a kir. városoknak: független, egyforma állásba akarták ezeket helyezni; a m. FÖRR. ezen függést tovább is fentartani akarják azáltal, hogy a megváltást a kor mány akarától feltételezik, sőt sértetlenül hagyni akarják a kinostár azon jogát, hogy a díjt főlebb emelhesse, melly jog ügyes használata által milly hathatós befolyás gyakoroltathatik a városokra, tovább mutogatni szükségtelen. Tiszta meggyőződés szerint ezen belsezkeztetése nézve történt 's most általam felhozott lényeges változtatások után a sz. kir. városok nevében az országgyűlésre küldendő követeket épen olly kevésbé lehet úgy tekinteni, mint az összes polgárság képviselőit, mint az eddigi követek illyeneknek meg nem ismértelhettek, ehez járulván még, hogy ha utasítással fognak elláttatni a városi követek, ezen utasítást nem azok adják, kik a követeket választották. Ezeknél fogva ezen, a maga lényegében megváltoztatott belsezkeztetésben többé én az ellen, hogy a kir. városok országgyűlési befolyásának nevelése a közállományra nézve káros következtetéseket nem okozhatna, elegendő garantiát nem talállok; és a kir. városok szavazati jogának gyakorlatában változtatást tenni addig nem akarok, míg ezen általam említett lényeges különbségek a m. FÖRR. 's a t. RR. nézetei közt a belsezkeztetése nézve az által meg nem

szüntetnek, hogy a t. RR. nézetei elfogadtatnak. Az előttem szolt gr. általtett indítványhoz én egyáltalában nem járulok. "Ezen előadást czáfólolag egy m. kormányzó így szólalt fel: „A m. FÖRR. tettek ugyan változtatásokat a t. RR. javaslatában és a polgárok qualificatióját bizonyos tekintetben fölemelték, de teljes meggyőződés szerint azon változások gyakorlatának korlátozása nélkül oda vannak irányozva, hogy a polg. jogok ollyanok által gyakoroltassanak, kik annak gyakorlatára képesek 's kiiktől ezen gyakorlat által idővel haszon a h a z á r a nézve méltán reménytelik. Ha a polgárok száma némileg kevesítettet is, úgy vélem, ez a szabadság eszméjének egyáltalában semmi kárával nem történik. Látjuk a megyékben, mennyire ferdén használtatik 's mennyi visszaélés történik a szabadság gyakorlatával olly egyedek által, kik azt felfogni, méltányolni 's megítélni nem képesek; kik sem értelemmel, sem megbírással 's részrehajlatlansággal nem bírnak; úgy vélekszem, hogy ha a megyékbe is olly rendszer hozatnék mint a t. RR. a városokra nézve javasolják, úgy bizonyosan a szabadság nem vesztene, hanem inkább nyerne. Hogy a képviselőkre 's megbízottakra van a z o n jogok gyakorlata bizva, azt vélem: kiki tudván, hogy mit biz arra, kit választ és kit akar azon jogok gyakorlatával felruházni, 's kit ő köréhez képest közelebből 's bővebben ismer; ez által rá nézve semmi fogatkozás nem történik. Abból, hogy az uralkodó nem köteleztetik a kir. díjnak 6 pctes kamatérti átengedésére, én a szabadság korlátozását egyáltalában következtetni nem tudnám, szabadságában állván kölesönös alku mellett tegegykedni, 's méltóztassanak megfontolni: vajjon a papi dézmára nézve azért, hogy valaki papi tizedet fizet, következtethetni azt, hogy attól kinek fizet, az valami függésben áll? A fizetés a hatalomnak semmi befolyását egyáltalában nem tételezi fel. Méltóztassanak megfontolni, hogy hitelező és adós közt van a szó. Mondatott, hogy az által, ha az utasítások nem a polgárok által adatnak, szinte a szabadság korlátoztatik. Ez meggyőződés szerint nem áll; mert mikép van a dolog e részben a megyéknél? vajjon a köznemesek készitik é az utasítást 's a pótlóutasítások adásába vannak é befolyással a köznemesek, vagy nem inkább egykét fölembeli tubefolyással bíró egyed? Meg vagyok győződve, hogy a megyékben a választók roppant tömege az utasításadásra semmi befolyással nincsen; ebből tehát azt, mit előttem szolt b. felhozott, következtetni nem lehet, sőt egészen ellenkezőről vagyok meggyőződve, 's hogyha városokban mindjárt kezdetben olly egyedekre hagyatik az utasításadás, kiket a választók arra megbíznak, ezen utasítások sokkal inkább szellemekben lesznek adva, mintha ezen jog az ő kizártukkal, némelly tubefolyással bíró egyed által gyakoroltatnék. Rég ideje annak, hogy a m. törvényhozás kimondotta azt, hogy a birtok és intelligentia képviselve legyen. — Egy m. gr. szinte nem elégedék meg a városok e táblai elrendezésével, mert vádoló a m. FÖRRet, hogy a szabályhozhatási jogot, úgy szólván, kivették a városok kezéből; mivel a szabályokat csak akkor hajthatni végre, miután jóváhagyattak a Htő-tanács által, és így a szabályhozhatási jogot a városoktól elvették 's a Htő-tanácsnak adták, tömördek nagy qualificatiók által a városok legtöbb lakosait a polgárságból kizárták; továbbá a polgárokat polg. jogok gyakorlatából kirekesztették, mivel a polgárok sem nem választók, sem nem tanácskozók, hanem mindkettőt egy testülethez bizták, melly hasonlú az eddig volt azon testülethez, melly castát képviselt, mellyet bureaukratiának nevezünk, mellynek érdeke mint az egész státusban, úgy a városokban is a polgárok és többi lakos érdekétől különbözik és elválik; továbbá a kir. díj megváltást parancsolólag nem mondják ki, hanem a felek önkényére bízzák, következtetése a kir. városokat a kamarától függésben megtartották, 's miután a m. FÖRR. a városok mostani abnormis állapotát nem változtatták, hanem azokat tovább is abban hagyták: nem csudálkozom hogy többen, kik a 16 szavazat mellett nyilatkoztak, 's kik, ha tőlük függne, szintannyi szavazatot adnának a városoknak, mint az 1608d. törv. czikkben van, t. i. 47 szavazatot. Azt tartom: célunk nem az, hogy a városoknak azon állásban, mellyben e d d i g voltak, több szavazatot adjunk. Én azok közé tartozom, kik a városok állását méltányolni tudják, és így örömet adnék nekik 16 szavazatot; de azon elrendezés mellett, mellyet a m. FÖRR. itt kidolgoztak, öszintén kimonodom, több szavazati jogot nem adhatok, mint a mennyivel most bírnak. Ha valakit a felelősség terhe fog nyomni, hogy a városok több szavazati jogot nem kapnak, ez senkit mást, mint a m. FÖRRit illetheti, kik magok átlátták azt, hogy a városok a kormánytól függésben vannak, 's hogy addig, míg ezen függés alól ki nem kerülnek, a vá-

rosokat politikai jogokkal és szavazattal felruházni nem lehet; mind e mellett a kir. városokat a kamarától függésben megtartották 's a polgároknak a polg. jogok gyakorlatát nem engedték meg: ennélfogva ezen felelet terhe a m. FÖRRet magokat fogja illetni, ha t. i. a városok, mint reményem, azon belrendezés mellett, mellyet a m. FÖRR. terveztek, szavazati jogot kapni nem fognak. Ezen előadásra a fens. elnök megjegyzé: Az előttem szolt gr. beszéde rekeszére azon észrevételt kell tenni, miszerint azt hiszem, hogy a mostani tanácskozás nem fejezi be a tárgyat; most csak a m. FÖRR. többség meggyőződését 's belátását mondja ki 's azt közli a t. RR. kel; a t. RR. ezen véleményét a m. FÖRR. ismét tanácskozás alá vevén, velünk arra teendő megjegyzéseiket közlendik, 's míg a két tábla közt folynak az egyezkedések a tárgyat befejeztetnek mondani nem lehet, 's csupán akkor, ha tárgyalás bevégezett, szólhatunk a dolog eredményéről; és így előre felelősség terhéről szólni a dolog jelen stadiumában időelőttinek tartom; be kell várni e részben az országgy. tárgyalás végét 's a legfelsőbb helyben hagyást 's akkor lehet a dologról ítélet mondani. Erre egy gr. Habár azt tartom, hogy a m. Frdk indítványa a t. RR. kénel több pontban helyesebb, mégis véleményem szerint az országgy. tractatus eszméjével ellentétben állna, ha ez alkalommal az jelentetnék ki, hogy a városoknak csak akkor fogunk szavazati jogot adni, ha véleményünk 's nézetünk minden pontra nézve egész kiterjedésben elfogadtatik. Én ott, hol elvekről általányosan van szó, az első vitaközéskor kijelentett elvekhez ragaszkodom 's csak azok eldöntése értelmében járulok bizonyos véleményhez; de ott, hol szövevényes a munka, hol számos kérdésről van szó, mellyek egyike a másiknál fontosabb, nem lehet sem egyik táblának, sem akármely egyednek feladata kijelenteni, hogy véleményéhez minden pontban szigoron fog ragaszkodni; 's ezt nem teheti a nélkül, hogy a tanácskozás minden további eredményét ne hátráltassa vagy kizárja. Öm gr. P. J. azon meggyőződést nyilatnyítá, hogy többen, ha tőlük függne, nem 16 hanem 47 szavazatot követelnének a városokra nézve. Legyen meggyőződve a m. ur, hogy ha szándékunk 's meggyőződésünk ez lenne, azt tisztán ki is mondtuk volna; mert valamint én a m. grófról soha más czélt feltenni nem fogok mint azt, mellyet kijelent, úgy viszont igénylem, hogy a m. gr. ur is más czélatot rólnak fel ne tegyen, mint melly nyilatkozatinkban foglaltatik. A városok jelen állapotját a z o n elrendezéssel hasonlítván öszsze, mellyet a m. FÖRR. javasoltak, úgy szinte azzal, mellyet a t. RR. terveztek: a t. RR. a polg. jogot olly tág qualificatiókra építették, hogy azokat biztos qualificatióknak tartani nem lehet; a m. FÖRR. bizonyos qualificatiókat határoztak 's nyilván kijelentették, hogy azok lényegét nem annyira sommákban, mellyek meghatározása csak hoszasb elmesurlódások által lehet kielégítő, mint azon elvekben, mellyeket meghatároztak, találják. A m. FÖRR. a t. RR. el kezét fogva azt határozták, hogy azon egyedek, kik a törvény által kijelölt qualificatiókkal bírnak, polgárok leendnek 's azoktól a polg. jogot megtagadni nem lehet, míg a mostani állásban a polg. jog meg vagy meg nem adatása a városi tanács 's választó testület önkényétől függ; a m. FÖRR. javaslata szerint ezen önkény kizáratik, és minden, ki a szükséges qualificatiókkal bír, azonnal polg. jogokkal ruháztatik fel, és így a m. FÖRR. önkény helyébe a m. gr. ur törvény tiszta rendeletét helyezték. A m. gr. ur azt mondja, hogy a m. FÖRR. a polgároknak polg. jogok gyakorlatát nem adták, mert a követválasztást nem az összes polgárságra bizták. A városok a követválasztásra nézve, mielőtt az országgyűlés megnyitása iránt k. kir. leirat érkezett, azon gyakorlatban voltak, hogy a követeket a városi tanács és választó polgárság által választották, tehát olly testület által, melly maga magát ujitotta meg, melly zárt testület volt, 's melly semmi közvetett vagy közvetlen összeköttetésben a polgársággal nem állott, sőt néhol csak a tanács maga választott követeket. A m. FÖRR. indítványa szerint olly képviselő által fognak a követek választatni, kik 6 évről 6 évre megújittatnak, 's a polgárok által választatnak, 's ha nem mondathatik is az, hogy a m. FÖRR. közvetlen jogot tulajdonítottak a polgároknak, mint a t. RR. tagadhatlan mégis, hogy nekik közvetett jogot 's befolyást tulajdonítottak; 's ezt elégségesnek tartom első lépésnek. Illy ovatosan jartak pedig el a m. FÖRR. azért, mert könyvebbnek találták a polgárok jogait jövőre tágítani, mint ezen kísérlet nem sikerültében az adott jogokat megszorítani. Azt mondá tovább a m. gr. ur, hogy a FÖRR. a polgárgyűlés hatáskörét igen megszorították. Ha összehasonlítja a m. ur a polgárgyűlés teendőit a közigyűlés teendőivel, mellyeket a t. RR. terveztek, meg fog győződni, hogy a m. FÖRR. a megbízottak számát megszorították ugyan, de nem a polgárgyűlés hatáskörét 's teendőit.

dosították. A kerületi börtönökre nézve a magányrendszer mind a t. RR., mind a m. főRR. által elfogadott. Ha a tárgy, melyről a m. főRR. tanácskoznak, nem lenne oly fontos; ha e m. tábla e tárgybani utolsó határozatának alapjául nagy részint nem a külföld tapasztalási vétettek volna; ha ezen tapasztalások újabbak által nem változtatnának, úgy, hogy külföldön a büntető rendszerek iránt létező közvélemény egészen más irányt vesz; ha végre nem szolgálhatnék adatokkal, melyek csak mióta e kérdés utószor került tanácskozásunk alá, jutottak tudomásomra, de melyek az egész kérdést más színben tüntetik előnkbe: nem fászanám a m. főRR. et oly tárgy újabb megvitatásával, mely e m. táblának oly nagy többsége által már egyszer eldöntetett. Így mint a dolgok állnak, sérteném kötelességemet, ha azon adatokat, melyeket bírok, s melyek az egész kérdésre új világot vetnek, elhallgatnám. Az, mellynél fogvást a t. RR. ellenezve minden próbatét eszméjét, a magányrendszert már most egyszerre s hátrázóttan elfogadják; az, hogy „miután a rendszer a lélektan törvényin alapszik, melyek az országok határai s népek nevei szerint nem változnak: nem képzelhető, hogy a mely rendszer a földgömb ellenoldalain fekvő két világrésznek legkülönbözőbb fajú, színű, nyelvű, szokásu, miveltségű s más polgári szerkezetben élő népeiknél sikerrel alkalmaztatók, az csak hazánkban találtaként alkalmazhatlannak? Miután tehát a magányrendszer mellett a t. RR. rendíthetetlen meggyőződése szerint a rab sem testi, sem lelki képen meg nem romolhatik, miután szerinte a rab rendezett munkája által a fogházi költségek megtérítettek, miután a henyé dologhoz, a makacs engedelmességhez szokván, a tudatlan irást, olvasást és mesterséget tanulván, a rab ha nem tette is magáévá a jók erkölcsét meggyőződésből, de magáévá tette azok külső szokását s törvényszerű viseletét önhaszná miatt; s végre miután e fogság annyira bír a büntetés jellemével, mikép rosszat és fájdalomst kivétel nélkül mindenre nézve foglal magában; szóval ez azon büntetés, melyet úgy szólván egyedesíthetni; mert a mely rabnak lelke elcsüggedt, vigasztalással eleveníti meg; kinél tanács hiányzik, azt oktatással fegyverzi fel; kiből rosz akarat és dacz szembe szálló, azt a magány és stóbtóság szellemi fegyverével győzi le; kit letörbántat és szenvedés, azt látogatókkal támogatja“ stb. Mi természetesen, mint hogy a t. RR. ekkép levén meggyőződve, bátran kimondják, hogy minden kísérletet fölöslegnek tartanak; de mit, ha a magányrendszer alapja a lélektan elvein sarkallik ugyan, de nem olyanokon, melyek országról országra, népről népre nem változnak, mit, ha a külföld tapasztalása, melyre a t. RR. annyi bizalommal hivatkoznak, épen mást bizonyít, mint azt, mit a t. RR. mint a magányrendszer kétségbe vehetetlen következtetését felhoznak? Éntapasztalásokra hivatkozva, bebizonyíthatom, hogy a magányrendszer, hosszabb időre letartóztatott rabokra alkalmazva, azokat nemcsak testi s lelki romlástól meg nem őrzi, hanem mind testi mind lelki tekintetben több, s nagyobb veszélynek teszi ki, mint bármily más rendszer; mit ha külföld adataira hivatkozva bebizonyíthatok, hogy ezen rendszer alkalmazása sehol az elkövetett bűntettek számát nem kevesít; hogy mellette a visszaesés esetei ép oly számosak; hogy végre nemcsak azon állítás, melynek a t. RR. fölfogásom szerint, kelleltinél több fontosságot tulajdonítanak, miszerint „törvényhozás, mely a magányrendszert egyszer elfogadta, azt tapasztalt célszerűtlensége miatt meg nem változtatta“, nem áll; sőt ellenkezőleg ott is, hol e rendszer alkalmaztatott, az újabb időben nemcsak oly változásokon ment keresztül, melyek annak lényegét megváltoztatják, hanem némely helyeken egészen el is hagyatott. Vajjon ha a külföld adataira hivatkozva, mindezt bebizonyítani képes leszek, elméleti szépségével fogják e védeni a m. Förd. előbbi határozatjokat? Vajjon ezen adatok megfontolása után is azt fogja e állíthatni valaki, hogy a magányrendszer tökélye olyas valami, min kétkelteni nem szabad; mire nézve minden kísérlet szükségtelenné, sőt a mennyiben egy illy institutió áldását elhalasztja, károsává válik? Én azt hiszem, hogy nem. A mi mindennek előtt az üzenet azon állítását illeti: „hogy a magányrendszer, lélektani elven alapulva, hatásiban éghajlat szerint nem különbözhetik“, bátor vagyok a m. főRR. et figyelmessé tenni azontapasztalásokra, melyekből kitűnik, hogy mindennemű institutiók közül, melyek különböző fajú népekre alkalmaztattak, s én nem ismerem olyant, melynek hatása a népek jelleme szerint nem különböznék, egy sincs, mellynél e hatás különbözősége annyira kitűnnék, mint a magányrendszer. Mig a philadelphiai börtönorvos jelentése szerint 1836 és 1837ben a halálozások esetei a fehér rabokra nézve az egész szám-

nak csak 3 percentjére emelkedtek, a színes rabok közt e szám 7 percentre szökken; 1838ban ezen arány még nagyobbá vált, miután az eastern penitentiary 10ik reportja (tudósítása) szerint ezen évben a fehérekre nézve a halálozások esete csak 2⁵/₁₀₀ percent, a színesekre nézve pedig 11⁵⁰/₁₀₀₀ percent. Ugyanezen különbség mutatkozott az egyes statusok közt is Amerikában, p. o. Rhode-Islandban, hol ezen rendszer most elhagyatott, annak még károsabb következtetése mutatkozott mint Philadelphian. Ugyanezt bizonyítja, ha földrészünkre tekintve e rendszer hatását Angliában, Belgiumban és Vaad cantonban (Schweizban) összehasonlítjuk's ez utolsóban sokkal nagyobb és számosabbnak találjuk a magányrendszer rosz következtetést, mint a két előbbi országban. De engedjük meg hogy ezen nézetek nem állnak; tegyük fel, hogy a magányrendszer hatása éghajlat s népjellem szerint változni nem fog; hogy a külföld példájára lehető legnagyobb biztossággal számíthatunk: vajjon mit bizonyítanak e példák? „Tökélye e rendszernek, hogy mellette a rabok nem romolhatnak meg“ így szólnak a t. RR. stb. A rabok romlásáról levén szó, kétféle tekintet igényli figyelmünket: a) a rab anyagi jólléte, mely éltét s egészségét tartja meg; b) szellemi jólléte, mely által erkölcsé's lelki tehetségei megőriztetnek. Nézzük, mi 1) a rabok anyagi jóllétét illeti: kétségen kívül, nincs biztosabb kulcs, mely szerint ezt megítélhetjük, mint a halálozások esete száma, s az egészségi állapot, mikint az Európa egyes magányrendszerű tömlöczeitben találtatott. 1) Mi a halálozások eseteit illeti: összehasonlítván 15 tömlöc az éjszakamerikai statusokban, melyek közül 9 az auburni, 6 a philadelphiai rendszer szerint tartatik, a bosztoni börtönfegyelmi társaság 18dik jelentése szerint az elsőbbségekben minden 45 rabra csak egy, az utóbbiakban minden 23 rabra egy halálozások esete jut. A philadelphiai börtönt magában tekintve, ha 4 évet 1837-től 1841ig veszünk, a halálozások esetei a letartóztatottak 5 percentjét teszik, míg az auburni rendszer mellett ezen esetek 2 percentnél magasbra nem emelkedtek. Ugyanez tapasztaltatott Angliában a Milbank-fogházban, míg az a magányrendszer szerint tartatott, mint az a Timesnak egy novem. 25kén 1843ban megjelent cikkéből látható. A lausanne-i börtönről következő igen érdekes adatokat közöl dr. Gass a Bibliothec de Geneve: 1842. nov. 1sőjétől 1843. jan. 1ig: 580 rab, közte 458 férfi, 122 asszony zárattott el közös munka mellett, 103 rab pedig, s közte 85 férfi, 18 asszony a magányrendszer szerint: a 458 férfi közül, ki az auburni rendszer mellett tartatott, meghalt 13—azaz 2⁵²/₁₀₀₀ percent; a 122 asszony közül csak egy azaz 0⁸²/₁₀₀₀ percent; a két nemet összeszámítva 2¹/₁₀₀₀ percent; míg a városban a halálozások esetei 2⁵⁸/₁₀₀₀ percenten álltak. Ugyanezen idő alatt a 85 férfi rab közül, ki magányrendszer szerint tartatott, meghalt 6 azaz 7¹/₁₀₀₀ percent, a 18 magányrendszer szerint elzárt nő közül pedig meghalt 3 azaz 16⁶⁰/₁₀₀₀ percent. Hol a halálozások esetei oly gyakoriak, ott az egészségi állapot jó nem lehet, s nem is bámulhatjuk, hogy a philadelphiai orvos 1830ban beadott tudósítása szerint, mely az eastern penitentiary 11ik reportjában látható, 73 betegségi eseten kívül, melyek csirját a rabok magokkal hozták a börtönbe, 196 nehéz betegség esete fordult elő egy év alatt, azaz egy beteg két rabra. Ugyanez tapasztaltatott New Jerseyben is, hol Coleman dr. a rabokról ezeket mondja: „A rabok közt többben voltak, kik az előbbi tömlöcztől jöttek át; míg e tömlöcztben tartattak, egészségük jó vala, s a két első évben is keveset panaszkodtak; most elgyengültek s testi erejük hanyatlásának világos nyomait mutatják. (Anglia.) Egy éve, hogy a pentonvilli ugynevezett mintabörtön létezik, s már 40 rab oly elgyengült állapotra jutott, hogy a vuldichi kórházkint szolgáló Pentonokba helyzetetett át; közülök egy jan. 24kén meghalván, a halotti vizsgálatkor, mint a jan. 28ki Timesbul látható, halála egyenesen a magányelzárás következtetésének tulajdonított. De még sokkal szomorubbak azon resultatumok, melyeket a magányelzárás a rabok lelki állapotjára gyakorolt; s e részben habár egy pár évi tapasztalás után tisztán empyriai tárgyakban nem szívesen mondom is itéletet, a magányrendszer jó formán el van itelve. Hiteles adatok szerint a philadelphiai tömlöcztben 1837be 376 rab közül 14 örülesi esetet találunk, azaz minden 27 rabra egyet; 1838ban az örülségek esetei 18ra emelkednek, mi 387 rabnál 24re egyet; 1839ben 26 örülesi esetet találunk, azaz, a rabok száma 334 levén, 16ra egyet. Az 1840 és 1841ki tapasztalások nem kedvezőbbek, e két évben 32 örülesi eset levén; mely tapasztalásokat összevéve, kitűnik: hogy csak a philadelphiai börtönben 1837-től 1841ig 52

rab örült meg. (New-Yersey.) A new-yerseyi tömlöcztben 1840ben 150 rab közül 12 örülesi esetre akadunk. (Rhode Island.) E statusban a magányrendszer oly szomorú eseteket idézett elő, hogy a törvényhozás az egész rendszerrel egy évi tapasztalás után felhagyott. (Anglia.) Miután a milbanki börtönben a magányrendszer 18 hónapig megpróbáltatott, a rabok közül 15 örülesi eset tapasztaltatott, minek következtében a börtön szabály annyira megváltoztatott, hogy a rabok három hónapot magányban töltvén, később egymás közt beszélhetének; mely változtatás, 1841. jun. behoztatván, az erre következtelt 18 hónap alatt csak 5 örülesi eset fordult elő az 1843ki prisén-report szerint; hogy pedig Crawford által ajánlott minden enyhítés mellett a magányrendszernek ezen következtetési el nem háríthatók, bizonyítja a pentonvilli mintabörtön, hol bár mind-ezen enyhítés alkalmaztatott, mégis december utolsójaig már 3 örülesi eset fordult elő. (Lausanne.) A lausanne-i börtönről igen kimerítő adatokat bírnok Verdeuorvostanár köv. munkájában: „Sur la réclusion dans le canton Vaud.“ E cantonban 3 börtönrendszer alkalmaztatott. 1803-tól 1826ig a régi rendszer; 1826—1834ig az auburni, 1834-től 1841ig a visszaesésekre nézve a philadelphiai. Ez időszakokat összehasonlítva, az elsőben egy, a 2kban kettő, a 3kban 31 örülségi esetet találunk. S vajjon mondhatjuk e ezek után oly biztossággal, mint azt a t. RR. állítják, hogy a magányrendszer mellett a rab meg nem romolhatik? Vajjon illy tett tapasztalásokkal szemünk előtt merünk e nyugottan határozni, szabad e elnémitanunk minden ellenvetést azon állítással, hogy nekünk a magányrendszer elméletileg szebbnek tetszik? Szabad e a philanthropia színe alatt mentegetni oly valamit, mi bot és korbács nélkül is a kínzás oly nemét foglalja magában, mely mellett embertársink megőrülhetnek? De vajjon ha e kérdés ezen oldaláról abstrahálunk s a status czéljai elérésére azon jogot tulajdonítjuk, hogy ez a bűnöst akár mily szenvedésnek alá vetheti, csak hogy annak erkölcsi megjavulása eszközöltessék, s a status bűntettek elkövetésétől megőriztessék: vajjon megfelel e a magányrendszer ezen tekintetben is feladatának? Nézzük: „A magányrendszer erkölcs javító, mert mellette a fegyelem testi büntetések nélkül is fenntarthatik.“ A praxis itt is ellenkezőt bizonyít. Glasgowban a rabok a sötét kamrán s koplaláson kívül néha vasra veretnek, sőt hideg vízbe mártatnak; fiatalabb gonosztevők pedig meg is korbácsoltatnak. A philadelphiai börtönben igen sok időig a rabok kiáltozásinak elhárítására, „Irongag“ név alatt kinzó eszköz használtatott, melynek leírását a m. főrk a bosztoni tömlöczt fegyelmi társaság 14ki jelentésében olvashatjuk, s melynek használata újabb időben megszüntetett ugyan, de csak miután egy Maccunsey nevű rab a büntetés alatt szörnyű kínok közt meghalt. A magányrendszer jótékony hatásait, mint büntetést, csupán a bűntettek kevesedése s a visszaesések ritkasága mutathatná meg. Már pedig mindkét tekintetben az adatok épen nem kedvezők. Mi az első itéleti: a magányrendszer hatásáról a bűntetésekre általán véve tapasztalásunkat csak Amerikában kereshetjük, a rendszer Európába általánosan behozva nem levén, már nézzük az amerikai börtönöket. New-Yerseyben 1836ban 113, 1834ben 141, 1838ban 163, 1839ben 166; Philadelphian 1833ban 123, 1834ben 183, 1835ben 236, 1836ban 360, 1837ben 386, 1838ban 387, 1839ben 417, 1840ben 434 rab volt. Nézzük most a visszaeséseket, mert csak ezekből itélhetjük meg a rabok megjavulását igazán. A felügyelők sok r. jelentési szerint azon 1480 rab közül, mely a börtön megnyitásával 1842. jan. 1jeig a philadelphiai börtönbe jött, 460, azaz 31 percent találtatott visszaesésben, miglen Franciaországban 1841ben a recidivák esetei csak 17 percentet tevének. A glasgowi tömlöcztben a recidivák esetei szinte számosak. Lausanne: Mig e tömlöcztben, hol mindkét rendszer létezik, a recidivák esetei azon rabok közül, kik az auburni rendszer szerint tartattak, a férfiaknál csak 11⁵⁰/₁₀₀₀ percent, az asszonyoknál 13³/₁₀₀₀ percent; a recidivák esetei a magányrendszer szerinti rabok közt a férfiaknál 50¹⁸/₁₀₀₀ percentet tesznek, az asszonyoknál pedig 66⁶⁰/₁₀₀₀ percentet. S valóban csodálatos volna, ha a t. RR. állítása szerint csakugyan nem mutathatnánk egy példát, hol a törvényhozás a magányrendszert behozva, attól eltért volna. Ez azonban nem áll: a magányrendszer, mely egy időig szinte költői lelkesedéssel magasztaltatott, napról napra inkább vesztí pártolót s még Amerikában is, hol a rendszer egy időig mindinkább terjedett, egy idő óta csökken. A bosztoni társaságnak 18ik reportjában ezeket olvassuk: „1838ban csak 3 statutömlöczt találunk, melyekben a pennsylvaniai rendszer el-

fogadtatt, kettőt Pennsylvániában, egyet New-Yerseyben, míg az auburni rendszer 14 statusban elterjedt. 1828-ik óta az amerikai statusok közt csak Rhode-Island fogadta el a magányrendszert, mely, 37 rab közül 6 rabja megörülvén, azt ismét elhagyá, Luisiana, Mississippi, Alabama, Kentucky, Indiana, Michigan és Maine azóta az auburni rendszerhez alkalmazák fogházaikat. Itt tehát Rhode-Islandban a t. RR. látnak egy statust, mely a magányrendszert próba után elhagyta. Angliában a petonvilli fogházban a rabság ideje csak 18 hónapra szorított, a milbanki tömlöczben pedig csak 3 hónap. Lausanneban azáltalám elősorolt tapasztalások következtében a statustanács legujabb határozata szerint a mag. rendszer csak visszabukások eseteiben alkalmaztatik és soha három hónapnál tovább nem terjedhet. Ezekből a m. föRR. átlátják, hogy azon indokok, melyek a t. RR. ket annak kimondására bírták, hogy a magányrendszer alkalmazására nézve minden kísérlet szükségtelen, nem állván: a ker. börtönökben, hol a fogság ideje mindig hosszabbra terjed, a magányrendszer definitív elfogadottnak még nem jelenthetik ki, s hogy e részben a próbátévalóságos szükségé mutatkozik, magából értődvén, hogy az auburni rendszer eddig semmi ily káros következtetéseket nem mutatván, a próba ezen rendszerre is terjesztessék ki annyival inkább, mennyivel bizonyosb, hogy ha ezen rendszer nálunk is célirányosnak mutatkoznék, mint reményem, a tetemes költségkimelés, mellyel e rendszer jár, a fogházjavítás ügyét tetemesen elősegíté. Az első építési költségek az auburni rendszer mellett minden számítás szerint 1/3-dal kisebbek; még nagyobb a különbség a tartási költségekre nézve. A philadelphiai börtönben 1827-től 1842-ig 400 rab-tartás a statusnak mintegy 320,000 dollárjába került, míg azon idő alatt 5 tömlöcz, melly az auburni rendszer szerint tartatott, Wetersfield, Auburn, Charlestown, Columbia minden költséget behozván a statusnak, azonkívül 430,000 dollár tiszta jövedelmet gyümölcsözött. (Folytatjuk.)

182d. ker. ülésb. april 20án a bányászati munkálat felolvasatott s minden lényeges változtatás nélkül elfogadtatt; april. 21kén ülészünet;

183d. ker. ülésb. april 22kén elnök: Rakovszky Adolf Turóc s Nagy Károly Gömör megyék követei; jegyző: Szentkirályi Móricz; tollvivő: Zákó István; tanácskozási tárgya a FRR-nek a kir. városok elrendezése iránti észrevételei valának, melyek pontonként felolvasatván s részint elfogadtatván, részint a rendi szerkesztés mellett maradván, a RR. a 65. §ig jutottak. Az ülés részleteit majd legközelebb.

Budapesti napló. Az ifjú természet mindenfelé csalogatja szabadba a kikelet után sovárgó lelkeket, s kivált vasár- s ünnepnapokon szakadatlan láncolatban kigyózik városi közönségünk, mulatóhelyekre isben szabad ege alá, izlése, teltsége s felfogása vagy szenvedélye szerint kiki más más modorban engedvén szabad mezőt jó kedvének. A Horvát-kert Budán ugy látszik, az idén is keresett hely leendő, kivált ha a szolgálatra s étital minőségére ép oly szorgos gond fordítatnék mint a borsos árjegyzékre. Ha az ember a kedves csapongások e külön faját figyelemmel kíséri, önkénytelenül is ellenkezőjéről kell meggyőződnie azon közmagánykörökben annyiszor pengtettni szokott busnótának: hogy nincs pénz! Van biz az elég, kivált ott, hol szeszélyünk vagy érzékiségünk s tán hiúságunk is forog kérdésben; télen bálokra, tavasztól késő őszig keresve keresett ürügy alatti időzésekre, s ha ugy létesíthetők, mint nem, hogy kiki, évenként mulatozásokra szórt pénzének csak 1/30 részét tenné félre, az ebből kekedő somma aligha elég nem lenne az utczák öntöztetésére, mivel derék városi főkapitányunk tavaly ismételt felszólítgatásal daczára sem sokat gondoltak a háztulajdonosok. Meglássuk, mi történik az idén! — A ezifra koldulások is napi renden vannak fővárosunkban. Divatosan ültözött uracsok s hölgyek versenyt teszik látogatásaikat, érzékenyen panaszkodik egyik hogy atyja 'stb. illyen s amolyan dus kereskedő volt, de mások családsága miatt megbukott, másik, mikép anyja beteg s nincs gyógyszer mint hozatnia s ha az ember első meglepetés perceiben egy huszast ad nekik, ujak közt forgatják meg gnyonosan s a férflak rendszerint szájokban szivarral távoznak el. — Minap ötpeacsirta utczában egy özvegyasszonyt, kit pénzcséskéje dugszagsági gyanuha ejte, kétszer támadtak meg s rendszerint 8-9 óra tájban este. Első ízben nem volt honn, de vagy az időrovidség vagy más körülmények miatt némely kisebb jelentőségű darabokon kívül más nem oroztak el, másodsor honn s többet magával léte miatt nem sikerülhetett a merény. — A napokban dohányuteza szegletén egy kis gyermeket találtak az utczán bepölyázva s e ezéduláskával: a gyermek neve József s ma félévés mondják hogy egy szelid érzésű gazdag hölgy ápolása alá vette az elhagyottat. Lelenczház uraim! mi bizony nem mozdítná aránylag ugy elő közvetve sem az erkölestelenséget, mint megakadályoztatná a gyermeksikkasztást. — Derék Barabásunk mütermét volt alkalmunk látani e napokban, valódi képávdorlás uralkodik itt, régiék mennek, ujak jönnek. Legjobban meglepett bennünket a biharmegyei főispánhelyettes s erénydus nőjének meg-

szólalásig hún talált arcképek; meg'epett pedig azért, mert a gyermeki hála kedveskedett ez által derék szülőjének, a legjobb anyja névünnepejére! — Játékszíni krónika: nemzeti színpadunkon f. hó 19kén adaték, Egy ur és egy asszonyosság vigj. 1 felv., és Legjobb az egyenes ut' vigj. 1 felv.; közben Biberk. a. hallatá magát zongorán; 20kán Laborfalvi Róza jutalmára bérszűnettel, Két pisztoly népszínmű 3 felv.; 21kén ugyanaz; 22kén bérszűnettel Charlotte kapitány vigj. 2 felv.; közben Bricealdi fuvola-virtuóz remeklett, nézők kevesen, pedig a jeles művész valóban többet érdemelt volna; 23kán Romeo és Julia szomoruj. 5 felv.; 24dikén Garrick Bristolban vigj. 4 felv.; 25kén bérszűnettel, Ördög naplója vigj. 3 felv., és Weiszné 24 esinos kisdobul álló tanácsos társasága Bécsből; 26kán Két pisztoly népszínmű 3 felvon. — Most jelent meg Fáy András munkáinak 4dik kötete, mely a Bélyky ház 2ik részét hozza s Jósikától, Az élet útjai regény egy kötetben. Remény gőzös ismét megindította járásit Budapest közt. Csupa remény marad e gyors és biztos járasa? az idő mutatja meg. Mai lapunkhoz mellékelt bár hosszacska értesítést hazai jégkármentő társaságunknak szerfölött ajánljuk a t. közönség különös figyelmébe, valamint az egyesületet pártoló kegyébe.

A vukovár-fiumei vasutvonal mérnöki fölvételéről minap közölt rövid értesítésünk hibásan adatott a zágrábi lapban, mivel mi, Jelenkor f. april. 7kén kelt 28d. számabeli tudósításunkban a fumei vasuterv körüli előmunkálatokról azt jelentők, hogy az e vidéken szokatlan mostoha időjárás daczára, még is már 20 mérföld van melléllva Szerém és Verőcze megyékben s a bródi végezedben Bródig s e munka nagyobb részét jobbadán csak ketten végezték, mert a többi mérnök ezélt mintegy hét héttel érkezett csak s ezek közt jeles Ritter v. Steinberg és Kopics nevék. S a zágrábi lap elhamarzott vagy félszegül értett tolmácslatánál fogvást az eszék-vukovár-bródi 20 mérföldes vonal körüli érdemet ez utóbb említették tulajdonitja, holott e 20 mérföldnyi vonal nagyobb része fölvételénél ezen urak még nem is voltak jelen. Pedig az említett 20 mérföld fölvételénél Wallau igazgató-mérnök ur után legmunkásabb részt vett Markovics Károly mérnök, kinek fáradozási érdemeit s buzgóságát maga igazgató mérnök urigazságos dicsőretre méltatja hozzánk Zágrábból april 20k. utasított sorában*) hol Wallau ur később érkezett mérnöksegédei érdemeinek illő méltánylása mellett egyszersmind arról értesít, hogy a vasut-vonal melléllatása Vukovártól Sziszeken keresztül egész Károlyvárosig már megtörtént; innen azonban, t. i. a Károlyvárostól Fiumeig terjedő vonalrész szantszándékos ovatosság miatt hagyatott utóljára, hogy kedvező időben s e szakban tökéletes gyakorlati mérnök által történessék minden munka ezen hegyes táj pontosabb fölvehetése ügyében. Egyszersmind kétségtelennek állítja igazgató mérnök ur, hogy Vukovártól Károlyvárosig sokkal haszonhajtóbb leendő a vaspálya gőz-mint lóerővel, e tárgy tapasztalásokra támaszkodva, a vonal rendkívül kedvező fekvése s körülményei miatt.

Körmegyei leczkék. Ma vasárnap, april 28kán dr. Valias az areometriáról 8tól-9ig, dr. Nendvich ur pedig a phosphorról 9tól 10ig fognak felolvasást tartani. Csán a dy jegyző.

Kisfaludy-társaság. A magyar népdalok, hagyományok, mesék s mondák ügyében a Kisfaludy-társaság részről hírlapok utján közre tett felszólításnak már eddig is kívánt eredménye lön a n. é. közönségben, alulirhoz több felől érkezvén küldemények, melyek azon reményre buzdítanak, hogy a szép czél elfogérétni s költészetünknek oly forrás vagy legalább segéd-kutató nyilandik meg, mely a magyar nép eredeti s idegentől ment szellemét leghivebben fogja tükrözni. Kötelességül érezzük egyszersmind több érdemes honfi részvételnek kikértével, elősorolni a t. cz. küldők eddigi névsorát, ugymint: Kelecsényi József küldött 13 darabot; köztük egy pár regedalt is; Füzes-Gyarmatról Szakál Lajos küldé be Huszár Lajos gyűjteményét, benne 17 dal. Ugyanazon vidékről H. G. néhányat töredékekben; Piry Czirják érsekújvári prof. 36 dalból álló gyűjteményt, melyeket különböző helyeken és vidéken hallott; Szabó Dávid 39 számot megütő derék dalokkal segíté a vállalatot; Haas Mihály 21 dalt küldé többnyire baranyai híres rablókról; gr. D. V. 50, saját színű és modoru dallal járult az eddigiekhez; köztük néhány különösen szép és valódi népköltészeti kincs; Nyájasdi (híhetetlen álnév) egy mondat küldé Buda haláláról; Döbrentei Gábor k. tanácsos székely népdalgyűjteményt igért. — Erősen remélljük, hogy e gyűjtemény nyel még nincs a küldemények sora bezárva, noha kezdetnek ez eddig elég, s köszönet a buzgó gyűjtőknek! Figyelmeztetjük egyuttal érdemes beküldőinket a régi kalendariomokra, mestergerendai könyvekre, melyekben leginkább található efféle hagyományokat, erekyeket, valamint arra is kérjük, hogy a dalokat magok eredeti pongyolaságukban méltóztassanak hozzánk szállítani. Kelt Pesten, april 17. 1844. Erdélyi János titoknak.

*) Hiedelmünk szerint ezen szándéktalanul okozott tévedést a dolog valósága szerint szives lesz megigazítani az Agramer Zeitung szerkesztőségé. A szerk.

Kisfaludy-társaság. Erdélyi János titoknak hosszabb időre külföldre utazván, a társaság megkértére G. a. r. a. János vállalta fel hivatalát; minél fogvást addig is, míg más intézkedés nem történik, a kikért népdalok és mondáknak, ugy egyéb a Kisfaludy-társaságot illető levelek és küldeményeknek is, a nevezett titknoki helyetteshez (uri utca Trattner-Károlyi ház 2dik udvar, 2dik emelet) intézése kéretik. Pesten, a társaságnak apr. 21dkén tartott üléséből 1844. Schedel F. igazgató.

Pestmegye részről az országgyűlési tárgyak iránt megbízott választmány következő véleményét adott a k. leiratrul: A k. kir. leiratban a lelkisméret teljes s tökéletes szabadsága s a különböző vallásu házastársak közötti jogegyenlőség és viszonyosság elvkép ki levén mondvá: ő felsége ezen igazságos és korszerű kijelentésében az ország különböző vallásu lakosainak lelki nyugalmára nézve teljes biztosíték rejlik, ha t. i. ezen elvek helyesen és következtetesen alkalmaztatnak. A küldöttség tehát a vallás tárgyában 1840ki majus 7én fölterjesztett törvényjavaslatot oly módosítással véli ezen elvekkel öszhangzásba hozatni, hogy 1) azon t. javaslat 1ső §za (melly az ezentul kötetendő reversáliskat erőnélkülieknek nyilatkoztatja) a 4. §. (melly a vegyes házasságokat ezentul a völegény vallásán levő lelkipásztor által öszszeadandóknak rendeli) s az 5dik §. (melly az ezután kötetendő vegyes házasságokból születendő mindkét nembeli gyermekeket atyjok vallásában neveltetendőknak határozza) mint általános törvény-szabály állitassék fel s a szülék lelkisméret szabadsága s jogaik egyenlősége s viszonyossága tekintetéből csak kivételkép engedessék meg, hogy akár legyen a vegyes házasságban élő apa evangelicus, akár róm. katholicus, ha egymás között a szülék megegyeznek, gyermekeiket az apa vallásán kívül is, akármely más, ez országban törvény által bevett vallásban nevelhessék. 2) Miután pedig az ily egyezkedéseknek mind megköteése, mind annak betöltése, a szülék minden idegen befolyástól tökéletesen ment szabad tetszésétől függ: annak betöltésére sem törvényes, sem közigazgatási uton senki kértére ne kötelezethessenek ugyan; miután azonban a polgári társaság kötelessége felügyelni, hogy a gyermekek annak idejében a nevelés jótékonyosságában részesíttessenek; a vegyes házasságban élő szülék azon esetben, ha már gyermekeiknek az általános törvény szerint követendett vallástól eltérve kölcsönös egyetértés következtében más vallásbani neveltetéséről magok közt rendelkeztek; ebbeli egyezkedések eredményét, az illető polgári hatóságnak, született gyermekük 7dik éveig oly végre bejelenteni tartozzának, hogy a felől a polgári hatóság az illető egyházat kellő tudomás végett értesíthesse. 3) Ha pedig a szülék gyermekeik neveléséről azoknak 7dik éveig másképp nem rendelkeztek, s ezt az illető polgári hatóságnak ez idő alatt be nem jelentették, a törvény általános rendelkezetének (t. i. az atyja vallásbani neveltetésnek) legyen helye. Következőleg 4) ha a bejelentés előtt némi egyezkedések történtek volna is, de a bejelentési határidőig valamelyik fél viszszalépése által megmástitattak, azok semmi törvényes következtetést magok után nem vonhatnak. 5) A bejelentés megtörténte után pedig a szülék egyezkedési joga megszűnik; attól elállani többé nem álland hatalomban, hanem a gyermekeknek 18 éves korukig a szülék által választott vallásban kellend neveltetniök; ekkor pedig a gyermekeknek szabadságukban álland azon vallásra térni, mellyben lelki megnyugvásukat találadják. 6) A 4dik §. azzal toldassék meg, hogy minden surlódás kikerülése végett a gyermekek keresztelését azon vallásbeli lelkész hajtsa végre, ki szüleiket öszszeadta. Követ urak tehát oda volnának utasítandók, hogy az 1840ki majus 7kén fölterjesztett törvényjavaslat módosításában egyedül az itt elősorolt feltételek alatt egyezzenek meg; s minthogy a kir. leiratban is biztosított telkisméreti szabadságnak, nemcsak a vegyes házasságból származott, hanem általában minden, akármely vallásu egyedekre nézve, mellözhetlen következménye volna a szabad átmenet; e kérdés is ezen vezérelv fonalán igyekezzenek annak helyén törvény által elintéztetni. Ezen vélemény mint mult számunk emlité, a közgyűlés által elfogadtott csupán azon módosítással, hogy a bejelentés nem a gyermek 7 éves koráig, hanem 7 éves korában történjék meg. E fölött kihirdettetett a nm. m. kir. helytartó-tanács azon intézvénye, miszerint Kecskemét városa, melly mint megváltott s földesuri jogokat gyakorló község, eddig uriszéket is köteles volt tartani, hová a város tanácsa előtt folyt perek a város uriszékéhez vitettek fölebb: jövendőben az uriszék-tartás kötelességétől fölmentetett s a várostanács előtt lefolyt

perek közvetlenül a megye törvényszékére vitetnek föl.

(Évnyegyed tudósítás a Csehország főkörmányzója cs. kir. István főhg pártfogása alatt álló királyi magyar természettudományi társulat jelen állásáról.) — A társulat legközelebb lefolyt évnyegyedben hét taggal szaporodván jelenleg 240 tagot számlál kebelében. A választmányilag kidolgozandó tudományos tárgyakon kívül a társulat egyes tagjai által következők tettek vizsgálatokat s tartottak nyilvánosan értekezéseket: Würzler Vilmos gyógyszerész r. t. értekezett az ivóvizokról; Kubinyi Agoston r. t. és másod elnök, az állatlan jelen állapotjáról külföldön és hazánkban; Irinyi János r. t. a kénsavnak angol mód szerinti előállításáról, mellyet gyakorlatilag is bemutatott; Lenhossék József élettani választmányi tag több rendbeli élettani tárgyról értekezett; sgócsői vizsgálatokat mutatott gyakorlatilag; Boor Károly vegytani választmányi tag vegykémileg megvizsgálta a Trensényből beküldött eseleny (manganum) és közsén-példányokat s vizsgálata eredményéről értekezett; szinte Boor Károly gyakorlati kísérletekkel követte az alkalimetriát adá elő a legujabb mód szerint; Agnelli Ferencz r. t. a Szolnokon uralkodott szárnyas állatok dögvészéről irt értekezést küldött; *) A gyűjteménytár (több érdekes ajándékkal szaporították: Erdélyi József, trencsény-megyei főorvos r. t. négy közsén- és két eseleny-példánnyal; Hanák János r. t. Mármarosból 408 mármarosi növény-példánnyal; Divald Ferdinand r. t. Zólyom megye fának törzs- és gyümölcspéldányival; Eötvös Agoston r. t. Erdélyből két aranyásvány-darabbal; Tognio Lajos r. t. a nagy váradi fürdőknél szedett több apró csigával; Stadler és Faydt gépszek egy electromagneticus géppel; Rochos István r. t. 45 darab kitömött madárpéldánnyal; Grinaeusz János r. t. egy darab kitömött madárpéldánnyal; Sadler József tanár és r. t. Agrostotheca hungarica complectens plantas siccatas gramineas cyperaceas et junceas Hungariae, Croatiae et Dalmatiae két kötettel; Kanya Pál r. t. a) Heinrich Joh. v. Crantz Gesundbrunnen der oesterreichischen Monarchie. Wien 1777. b) Klaproths chemisches Wörterbuch. c) Aurelii Ph. Theoph. Bombasti Opera, czimű munkákkal; Rosenfeld József. r. t. Tabernomontanus „Kräuterbuch“ czimű munkájával; Farkas Ferencz r. t. Cserévis hátrában találtatott közsénpéldányokkal; Bugát Pál r. t. és első elnök Budapest földképével és egy szekrényvel. — Pénztár állapota. A múlt év június havától, és így félév alatt bevett a társulat: 1200 pgő fr. 1 kr. vegyes költségekre kiadott 802 fr. 27 kr. könyvekre s folyóiratokra 195 fr. S így marad a pénztárban 202 pgő ft. 34 kr. Be nem fizetett tagdíjak hihetőleg 630 pgő ft. precarius 450 pengő ft. összesen 1080 pgő forint. S így a pénztár valódi jelen állapotja teszen: 1282 pgőfr. 34kr. Ez alkalommal figyelmeztetnek t. cz. tagtárs urak, hogy tagdíjaikat t. cz. Jurenák József gyógyszerész urhoz, bármilly uton és időben

*) Ennek kiadása igen kívánatos lenne minél előbb, kivált ovó-ellen- és orvosszerekkel párosulva, minthogy ezen szárnyasállati dögvész nemcsak Szolnokon s ennek 2 vagy 3 mérföldnyire terjedő körvidékén már több év óta pusztít, de más tájakon is, babár csak pászttán és szakaszonként. A szerkesztő.

utasíthatják, kinek seminariummal általellenben levő gyógyszerterében azok nyugtatvány mellett naponként általvétetnek. 1844 martius 16kán tartott közgyűlés rendeletéből közli Kovács-Sebestény Endre. m. k. kir. orvos-sebész tanár, mint a kir. magyar természettud. társulat titoknok.

Spanyolország.

(Javitások a kormányrendszerben. A sajtó ismét megszorítottatik.) A kormány nagy buzgalommal folytatja tervezett javításainak foganatosítását. Legközelebb polgári őrséget léptette életbe, melly az egész országban elterjed s leginkább a parisi hatósági őrséghez hasonlít. E' rendőrség 12 ezer gyalog s 2 ezer lovas emberből álland, kik kiszolgált katonákból fognak választatni. E' rendőrség évenként 20 millió realba kerülend. A katonaságnál azon változtatást tevő a kormány, miszerint az ezredek ezentul csupán számok szerint fognak nevezetni, míg ez előtt hires csatahelyek, vagy nevezetes hadvezérek, s királyok neveit viselék, mik által gyakran vitészségre buzdítottak, mi ezentul el fog majd maradni, ha csupán szám szerint nevezetnek, mint a gályarabok. — Ezenkívül a sajtótörvényekre is nagy változtatás vár, minél megjegyzésre méltó, hogy mind ez új törvényeket most hir szerint csak ideiglenesség s kísérlet szin alatt véteti rögtön gyakorlatba Krisztina, s majd csak pótléku fogja idővel cortes elibe terjeszteni, melly minden alkotmányos birodalomban eddig hallatlan eljárás alkalmasint ismét eléguiletlenséget fog az országban szülni. — A királyné számára fényes testőrséget készülnék föllállítani. — E' sok ujításból méltán következtethetni, mikép a kormány legközelebb a cortes el fogja oszlatni, és új választásokhoz fojyamadandik, melly hadicséltől legüdvösb eredményt vár; azonban kérdés, hogy a' zendülés ezen folytatása, mert az illy önkéntes rendszabályokat csakugyan zendülésnek kell nevezni, képes leend a' népzendülést elfojtani, s nem fogja e azt inkább ismét lángra gyujtani? Egyébiránt mondják, miszerint don Carlos, Anglia által pártoltatva, ismét armánykodni kezd, s hogy a' kormány ezért folytatja alkotmányon kívüli rendszabályit. — April 9én 900 zenész pompás éjzenével mulattatá a királynékat, Narvaez pedig 2 ezer teritékü lakomával örvendezteté meg a' madridi katonai tisztikart. — Ujabb hírek szerint a' s a j t o t korlátozó új kormányrendelet már megjelent, melly szerfölött számos pontbul áll, s a' francia hies septemperi törvényhez hasonlít, melly iszonyu pénzbiróságai következtiben majd minden szabadabb mozgást lehetlenné tesz az irodalom mezején. Sőt mi több, a' választárgyázó munkák előleges egyházi vizsgálat alá kerülnek, s ha ott rosaltatnak, nemcsak elkoboztatnak, hanem szerzőjük még szigoruan meg is fenyittetik, ámbár munkája még világot sem látott. — A' baleari szigetek egyik falujában mult virágvasárnapon isteni tisztelet alatt a' templomkerítés magos fala leomolván, mintegy 600 embert ütött le lábáról, kik közül 414 azonnal meghalt, a' többi pedig többnyire súlyosan megsebesült. — Madoz ügyvédeit a' kormány elfogatá, mivel a' korona-ügyvédről tiszteletlenül nyilatkoztak. — A' dohánybeváltási egyedárusok alkalmasint pórt inditandnak a' kormány ellen, mivel az előleges szerződés bizonyos záradékanál fogvást felét hiszik azon összegnek igényelhetni, mellyel az árverésen többet ígértek, mi körül belül 50 millió realra megy. — A' legesekélyebb sajtóvétség

büntetése 80 ezer real, az új törvény szerint. — A' marokkai mórok ismét néhány spanyol alattvalót öltek meg s így a' tervezett hadjárás végre csakugyan alkalmasint meg fog indittatni. — 14 nap alatt a' francia határorok csupán egy kerületben 32 carlospárti zendülőt fogtak el, kik spanyol földre iparkodtak szökni. Ugy látzik tehát, hogy don Carlos ismét új merényen törí fejét, s lehet, hogy sokat vél reményelhetni azon erőszakoskodástól, mellyet Krisztina a' kormányzat minden ágaiban gyakorol. — Izabella királyné titoknokot választa magának, kinevező parancsa szerint „olyszámos és nehéz ügyek vitelére, mellyek a' politikát és kormányt teljességgel nem érdeklik.“ E' fiatal férfit az ellenzéki lapok is minden tekintetben igen jeles embernek mondják. —

Anglia.

(Albert hg visszaérkezett. O'Connell Corkban.) Albert hg april 11én Dover be érkezett, honnan azonnal Londonba sietett. — A' kormány legujabban ismét katonaságot szállítottat Irlandba, mi azt látszik bizonyítani, hogy O'Connell csakugyan börtönbe fog vándorlani. Ez alatt az izgató épen nem mutat félelmet, hanem buzgón halad előre választott utján. Igy Corkban 800 teritékü lakomával tisztelék őt meg, s vidámsága eléggé tanusítá, hogy a' tory ministerség sem fog ki rajta. Beszédében mindenek előtt a' karzaton levő szép hölgyeket magasztalá, azután pedig többi közt így nyilatkozott: „Ugyan milly bünt követtem el? Istennemre, én nem tudom! És a' főbiró's eskütszék épen olly kevésbé tudják. Annyit azonban tudok, hogy a' mit én Irland ügyében tevék, azt tenni ezentul is mindenkor kész vagyok, mert arról isten s emberek előtt felelhetek. Ne higye senki, hogy nem fogok a' börtönbe jutni. (Nem! Nem!) Mindenesetre oda jutok. (Nem!) Már minő fecsegés ez! Tinem vagytok ugyan foglyáram, azt tudom, de majd besucnak mások. (Tetszés, kacaj.) Három uton kerülhetném el a' börtönt; 1ör, ha ellenséges előtt alázattal bökölnek; ezt alkalmasint nem tanácsoljátok. (Tetszés.) 2or, ha az eskütszék összeállítására szólalnék föl, ámde én magam is tapasztalt szizkó vagyok, s tudom, hogy a' birák e' szándékomat könnyen kijátszhatnák. 3or, ha a' ministerek lemondának jogtalan üldözésük ről; de ők ezt nem fogják tenni, mert természetökkel az igazság ellenkezik. (Halljuk!) Ők katholicust nem mernek Irlandban pártolni. (Zugás.) Graham urat gyakran jégre csücsültetem, Peeltől pedig az emancipatiót csikartuk ki, s ezt soha nem fogják nekünk megbocsátani. Egyébiránt ők csak testemet börtönözhetik be, de szellemem mindig élni fog köztetek.“ (Zajos tetszés.) Szavait általános intással fejezé be, hogy a' békét minden tekintetben szigoruan tartásák fön.

Franciaország.

(Joinville és Montpensier hgek. Követkamrai ülések.) Joinville és Montpensier hgek Franciaországba érkeztek, s Parisba utaznak. Utközben mindenütt ünnepléses tisztelegésekkel fogadtattak. — Laffitte, kinek louviersi követté választását már kétszer semmitte meg a' kamra, harmadszor is megválasztatott. — A' követkamrában még mindig a' taitii ügy sikertelen vitását folytatják, s napról napra kisebbszerű armányok jönnek napfényre, mellyek az ottani mozgalmakat okozák. Ledru-Rollin igen keserü igazságokat mondogatott a' ministereknek, mellyek azonban viszhang nélkül veszttek el. —

ÉRTESÍTŐ.

Pestmegyében keblezett **Izsák** m. városban egy jól elrendezett **gyógyszertár** szabad kézből eladandó. Venni szándékozók megtudhatják a' feltételeket L. J. betűkkel czimzett tulajdonoshoz Izsákra intézendő bérmentes levelek által vagy Li-bner József sütőmester urnál Pesten, b. Oreyz-házban az országuton.

Árverési hirdetés. T. Békésmegyében fekvő Csorvási birtokrész 4690, t. Csanádmegyében helyzett kisapácza pusztán pedig 2910 1100 öles hold illető tulajdonos b. Haruckern örökösök részéről f. 1844ki sz. Mihály naptól 1847. sz. Mihályig s így három egymásutáni évre bérbe adandók tek. Békésmegyében Szarvason f. 1844ki jun. 12kén reggeli 9 órákor, a' Bárány cz. fogadó termében tartandó nyilvános árverés utján. Bérleni kívánók egyéb föltételeket a' tisztelt család idősbjénél előbb is megtekinthetvén, a' kitéti hely s időre ezennel meghivatnak. 1-3

JELENTÉS. A' vizgyógy- s edző-intézet ez évben is april 15től mint ennek előtte, azoknak számára, kik egészségüket a' vizgyógyászatban keresik, főleg

kik idő- s költség-kimézés tekintetéből Grafenbergbe-utazás helyett ugy szólván honn maradni gazda-ágosbnak találják; és kik a' hideg viznek orvosi fölvigyzat alatt való alkalmazását edzés gyanánt használni ohajják, meg fog nyitattatni. A' feltételek ugyanazok, mellyek mult éveken. De kérek az intézetben tartózkodandó, mindegyik beteg magával ágyruhát hozni; valamint az ugyanott fenálló orvosi rendeleteket is hiven megtartani. Pe. t apr. 17. 1844 A' pesti városrosligetben, Oláhfele majorban találtató vizgyógy- s edző-intézetből.

Hirdetvény.

A' nmgu magyar kir. udv. Kincstár rendeletéből közhírré tétetik: hogy a' diósgyőri koronai és tokaji kincstári uradalmakhoz tartozó következő kir. s egyéb haszonvételek u. m. :
A' diósgyőri uradalom részéről:
1) Miskolcz szabadalmazott városban az országos s heti vásárok jövedelme.
2) Diósgyőrött a' pálinkaház s mézsárszék jogai, ide tartozó épületekkel, s földekkel együtt.
3) Kis-Győrben a' mocsolyási telepítvényben, ugyszinté

- 4) Bábonyban a' mézsárszék és koresmáltatás.
 - 5) Mezőkeresztesen a' vásárjövdelem.
 - 6) Kis-Győrben a' mély völgyön találtató kő és pálakő-bányák, és
 - 7) Mező-Kövesden a' vásárjövdelem.
- A' tokaji uradalom részéről:
1) Kis-Tokajban a' koresmaház.
2) Tarezalon a' piaczkoresma.
3) Tisza-Ladányban két,
4) Timárban szinte két szárazmalom jövedelmei.
5) Rakamazon 276¹/₁₆ h kender, 484¹/₁₆ hold szántóföld, továbbá 397³/₁₆ kaszás rét.
6) Tisza-Ladányban 197¹¹/₁₆ h, szántóföld, 210³/₁₆ hold kukoricazaföld, és 212¹/₁₆ kaszás 2dik osztályu, s 586⁷/₁₆ 3dik osztályu rétek, végre
7) Timár határában levő 37³/₁₆ h, szántóföld és 548³/₄ kaszás rét.
1844dik évi nov. 15ő napjától hat és illetőleg három évre sőt az 5ik és 7d. pontban foglalt földekre nézve a' lefolyó urbéri tázositó per befejezése miatt egy évre közárverés utján, melly a' diósgyőri javadalmak iránt Miskolczon f. év majus 4kén a' miskolczi praefecturalis épület-

ben, a' tokaji haszonvételekre nézve pedig ugyancsak f. év aprilis 30án s következő napjain a' tisztartói lakban tartatni fog, bánatpénz előleges letétele és egy évi haszonbérrel felérő biztosíték bemutatása mellett olly hozzáadással új haszonbérbe kiadandók lesznek: hogy a' földek kisebb, az egyedek erejéhez mérsekelt részletekben árverés alá bocsáttatni és a' helység előjáróinak ajánlati csupán személyökre, nem pedig a' község nevében is fognak elfogadtatni, a' vám és vásárjövdelemk bérléteiben az izraeliták részt nem vehetnek; egyébiránt az irásbeli ajánlatoknak is általában helye levén, ezeknek kellekeiről, valamint más árverési és bérléti föltételekről a' diósgyőri föltételek s illetőleg tarczali tisztartói hivatalokban bővebben értesülhetnek az illető bérleni szándékozók. Budán apr. 3kán 1844. 2-3

Egy a' mezeigazdaságban, és számadásokban jártas s bizonyosságokkal ellátott gazdatiszt kerestetik. Ertekezletni akár személyesen akár bérmentes levelek által t. Kozicz Sándor táblai ügyvéd ural az országuton 2d. az. alatti Vigyázó házban. 3-3